

BOUWSTENEN **VOOR SOCIAAL**

**Chefs vastgoed
online vanuit Amersfoort**

Donderdag 1 oktober 2020

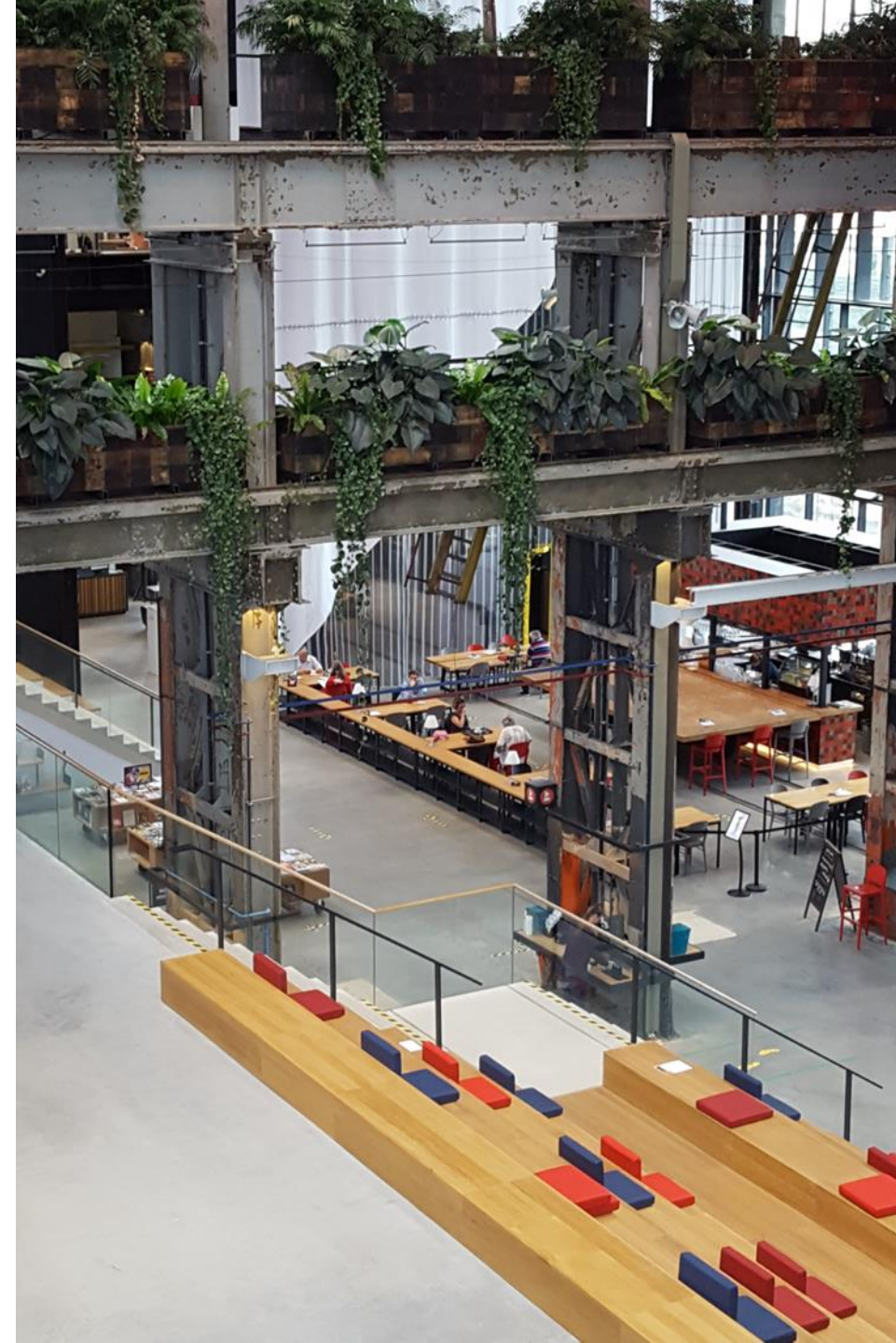

Dennis Damink Tilburg

Wat missen we vandaag?

- Lochal / bibliotheek
- Spoorpark
- Spoorzone
- Dolores

Programma vandaag

10.00 – 12.00 Actualiteiten

- Rondje
- Diverse onderwerpen

14.30 - 15.30 Verduurzaming en betaalbaarheid

- Jaap van Nunen (Utrecht)
- Oscar Dusschoten (wethouder Tilburg)

Waar ben je druk mee? Noem de drie belangrijkste thema's

Welk onderwerp wil je vandaag graag met collega's bespreken?

Mentimeter

Twitter mee:
#bouwstenen

Diverse onderwerpen

Corona

- Ventilatie
- Financieel
- PvE's

Verduurzaming

- Opgave
- Aanpak
- Subsidies
- Tools
- Infovraagstukken

Onderhoud

- Hoger plan

Invloed in Den Haag

- Lopende acties
- Gewenste acties

Afstemming in Bouwstenenverband

- Onderlinge afstemming
- Maatschappelijk Vastgoeddag

Andere onderwerpen

- ..
- ..

Corona ventilatie – Marcel Slijkhuis - Groningen

Ventilatie normen, binnenmilieu eisen en duurzaamheidsaandachtspunten
Scholen, ontmoetingsfuncties en sport
CNB, 19 augustus 2020

RIVM – Bouwbesluit

1992-2003: Ventilatievoorziening voor verse lucht
(min. 50 m³/h/ruimte)

2003-2012: Ventilatie -> functie ruimte en bezettingsgraad
(ca. 12,5 m³/h/persoon)

2012-heden: Ventilatie -> functie en aantal personen

Onderwijs: 30,5 m³/h/pp

Kantoren/sport/kinderdagverblijf: 23,5 m³/h/pp

Bestaande bouw: 12,5 m³/h/pp

Landelijke Coördinatiecommissie Onderwijs

Frisse scholen klasse C (6 dm³/s/pp = 21,6 m³/h/pp, max 1.200 ppm CO₂)

Scholen/ontmoetingsfunctie Ventilatieregelingen	minimaal m ³ lucht/m ² per uur	minimaal m ³ lucht/p.p. per uur	maximaal ppm* CO ₂
0 voor 1992 gemeentelijke regelingen	pm	pm	pm
1 1992-2003 bouwbesluit	12,6	25,2	1200
2 2012 bouwbesluit	18,9	30,6	950
Binnenmilieu eisen 2020			
1 Frisse scholen klasse B	18,9	30,6	950
2 Frisse scholen klasse A	26,8	43,2	800
3 Covid richtlijn BBA/EU Rehva richtlijn	37,2	60	800
duurzaamheid aandachtspunten			
1 Geen recirculatie van lucht, geen warmtewielen.			
2 100% scheiding retourlucht en verse lucht, warmteterugwinning middels b.v. kruisstromen wisselaar			

Sportthal Ventilatieregelingen	minimaal m ³ lucht/m ² per uur	minimaal m ³ lucht/p.p. per uur	maximaal ppm* CO ₂
1 voor 1992 gemeentelijke regelingen	pm	pm	
2 1992-2003 bouwbesluit	1,8	14,4	
3 2012 bouwbesluit	3	23,4	
Binnenmilieu eisen			
1 NOC/NSF eisen	5	40	
2 Covid richtlijn BBA/EU Rehva richtlijn	7,5	60	
duurzaamheid aandachtspunten			
1 Geen recirculatie van lucht, geen warmtewielen.			
2 100% scheiding retourlucht en verse lucht, warmteterugwinning middels b.v. kruisstromen wisselaar			

* particles per million

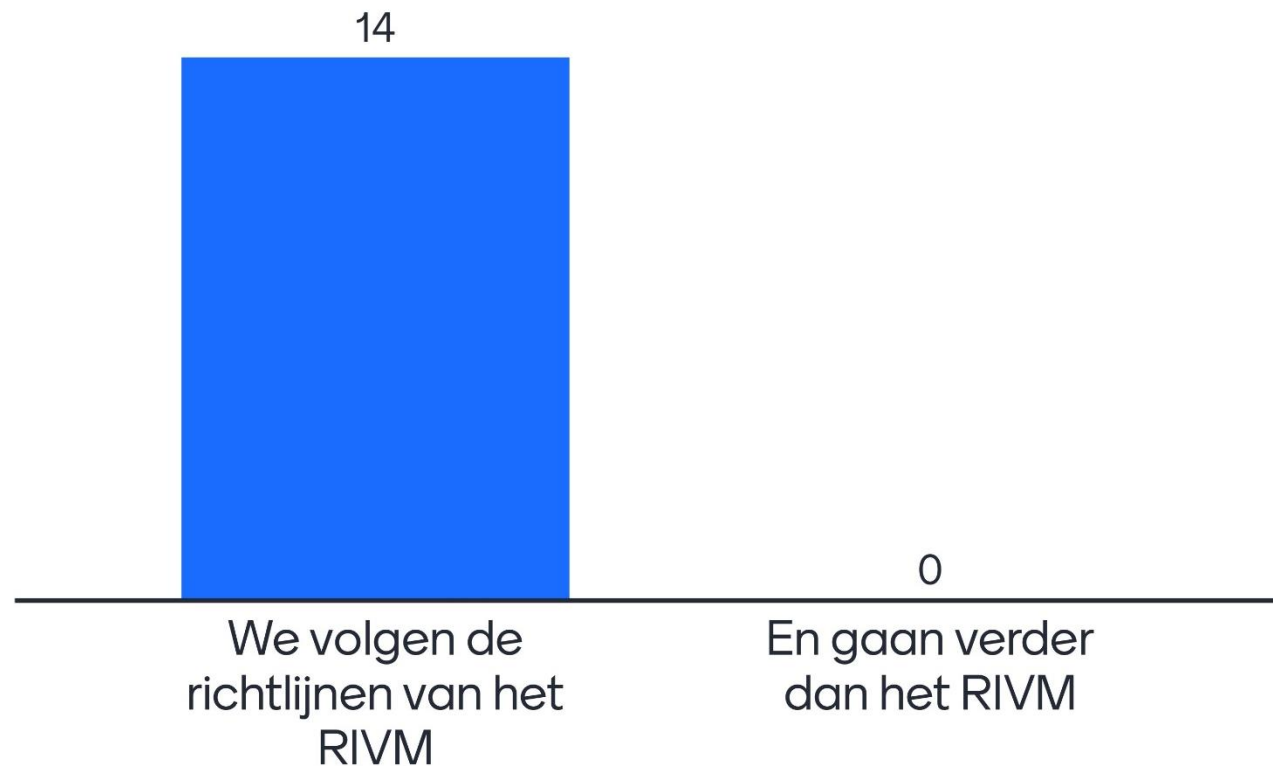
berekend
eis

Welke lijn volgen jullie? Wie in app groep?

Twitter mee:
[#bouwstenen](#)

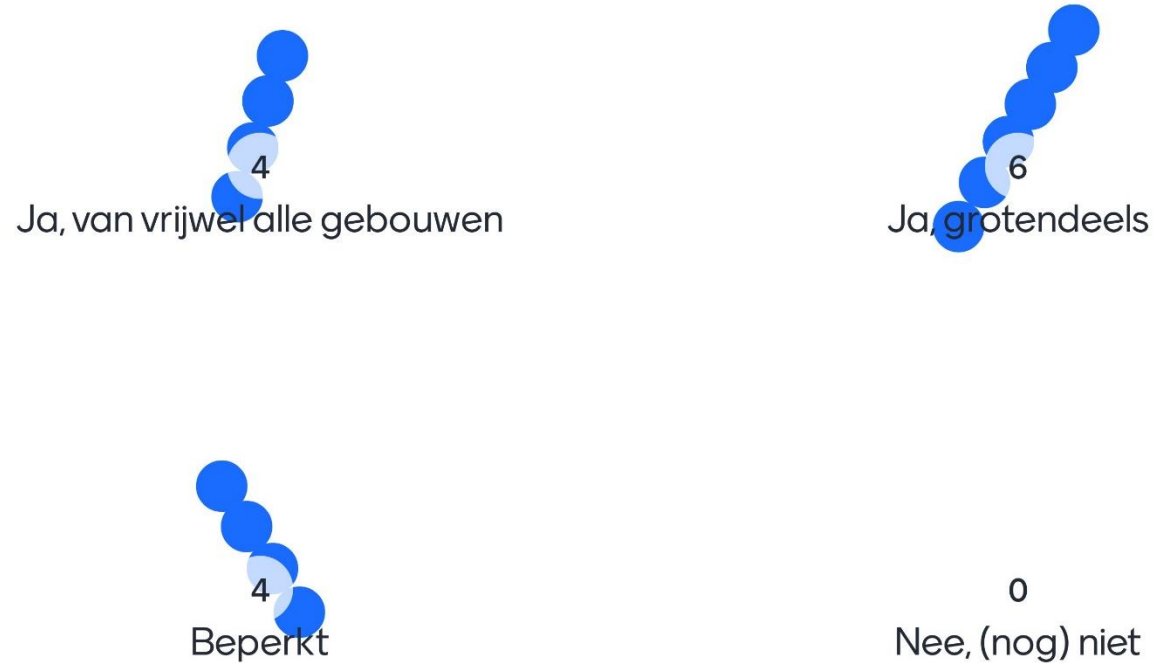
Wat is voor het maatschappelijk vastgoed van toepassing in jouw gemeente

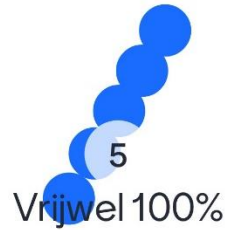

Weet je of de gebouwen wel of niet aan de richtlijnen voldoen?

De gebouwen voldoen aan de RIVM richtlijnen

Mentimeter

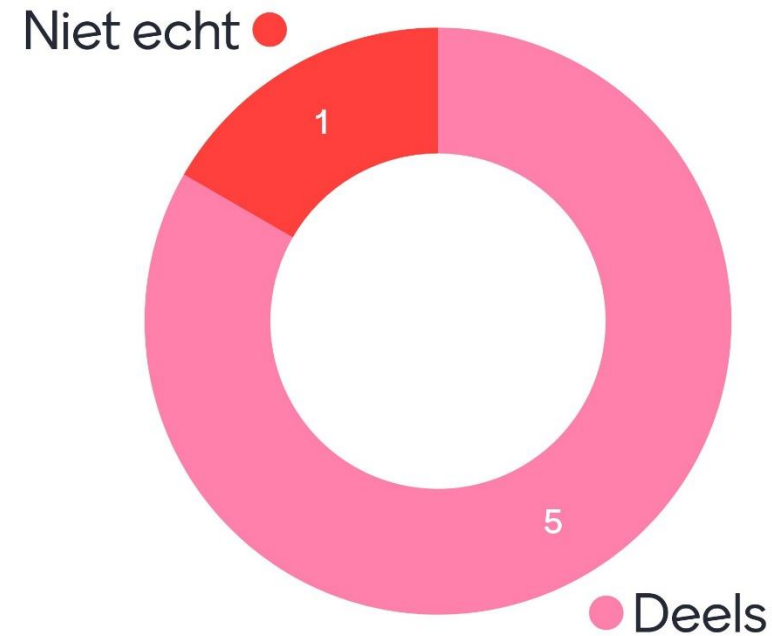

0
Rond 25%

0
Vrijwel niet

Twitter mee:
#bouwstenen

Is de opgave rond verduurzaming helder

Huur in tijden van corona

Huurinkomsten korte termijn

- Geen gevolgen – 10 %
- Uitstel van betaling – > 75 %
- Huurkorting gesubsidieerde instellingen – > 50%
- Huurkorting niet gesubsidieerde instellingen – 25%

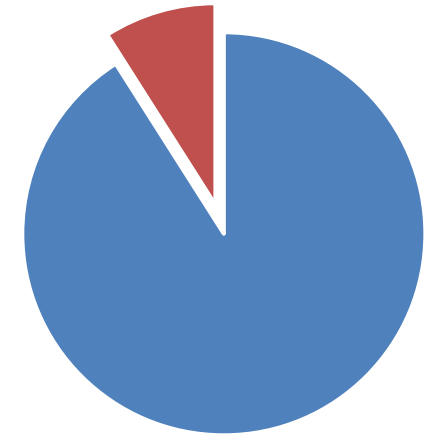
Gemiste huurinkomsten; grote verschillen tussen gemeenten

- Absolute bedragen: € 50.000 tot € 9 miljoen gemiste inkomsten
- Percentage van de totale huur dat gemist wordt: 0 procent tot 50 procent

Leidt tot bezuinigingen en vertraging in duurzaamheidsambities

Maar ook in lagere huur en meer subsidie

Hoeveel huurinkomsten
worden gemist?

Hoe verder?

Twitter mee:
#bouwstenen

Corona PvE's

Resultaten enquête

- Meer aandacht voor ventilatie
- Meer ramen die open kunnen
- Lagere bezetting/minder leerlingen per klas

Resultaten gesprek met scholen

Verwachtingen en hoe verder?

Twitter mee:
#bouwstenen

Opstellen uitvoeringsstrategie

DMJOP

Regelen randvoorwaarden

capaciteitsberekeningen
quick scan organisatieanalyses

Voortgang evalueren

dashboards

Beeld opgave

Doorrekenen

rekenmodellen/tools

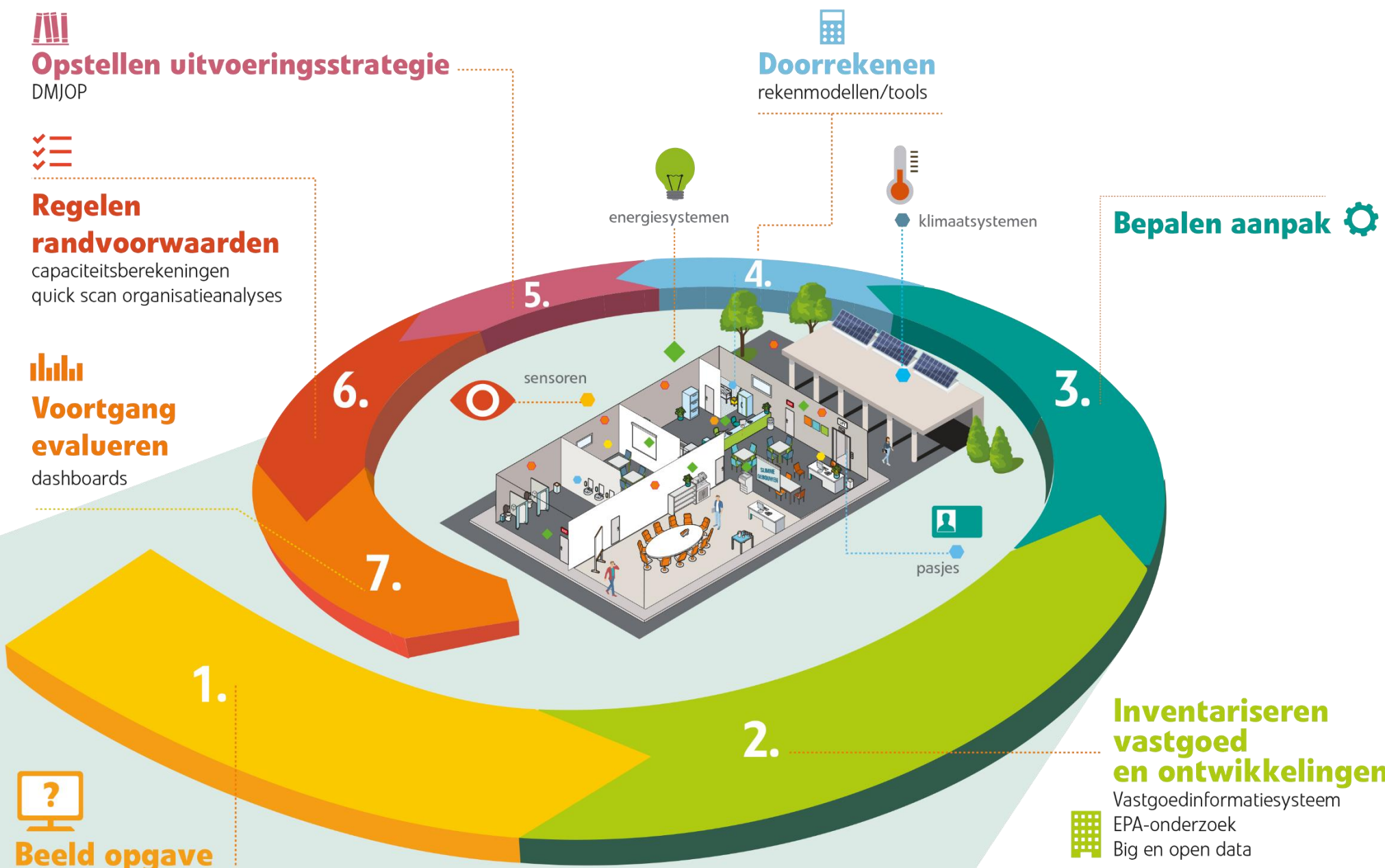
energiesystemen

klimaatsystemen

Bepalen aanpak

Inventariseren vastgoed en ontwikkelingen

Vastgoedinformatiesysteem

EPA-onderzoek
Big en open data

Tools verduurzamen en informatievraagstukken

Opstellen uitvoeringsstrategie

DMJOP

Regelen randvoorwaarden

capaciteitsberekeningen
quick scan organisatieanalyses

Voortgang evaluatie

Dashboard
Utrecht

Beeld opgave

Info over
onderhoud

BAM

Doorrekenen
rekenmodellen/tools

Rekenmodellen

VNG, abcnova, Aestate, bbn, Fakton,
HEVO, Republiq, RH/DHV, Scobe,
Sweco, Twynstra Gudde

Bepalen aanpak

Mogelijkheden
big en open data
Zoetermeer - Republiq

Infosystemen
diverse leveranciers

Inventariseren vastgoed en ontwikkelen

Vastgoedinformatiesysteem
EPA-onderzoek
Big en open data

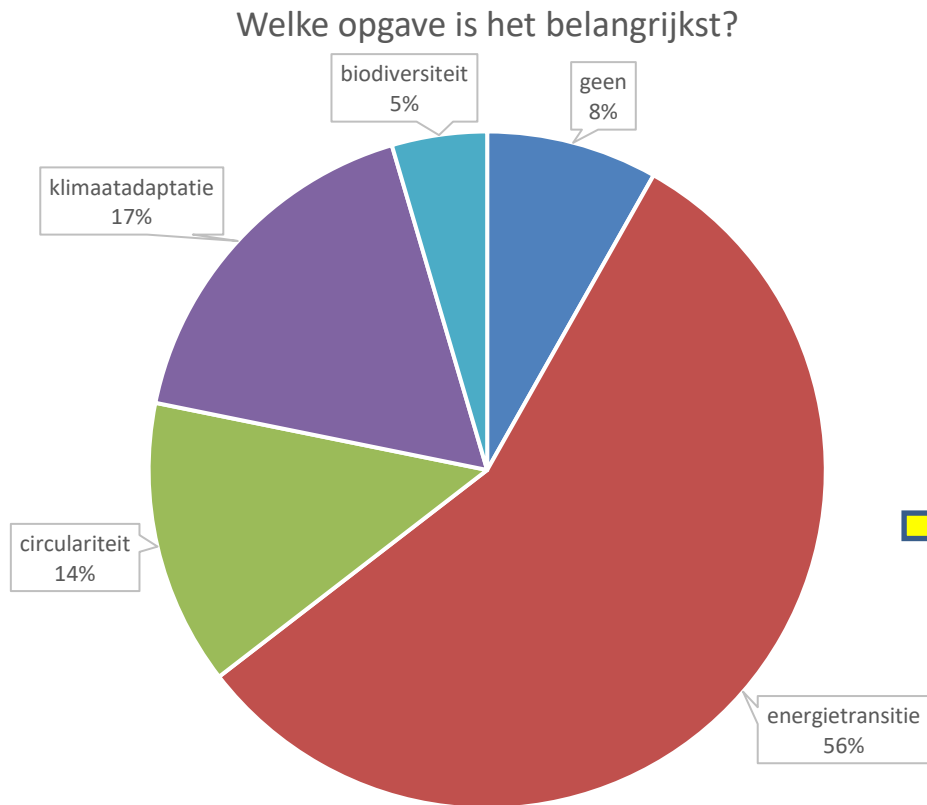

Slimme gebouwen
- Militair museum

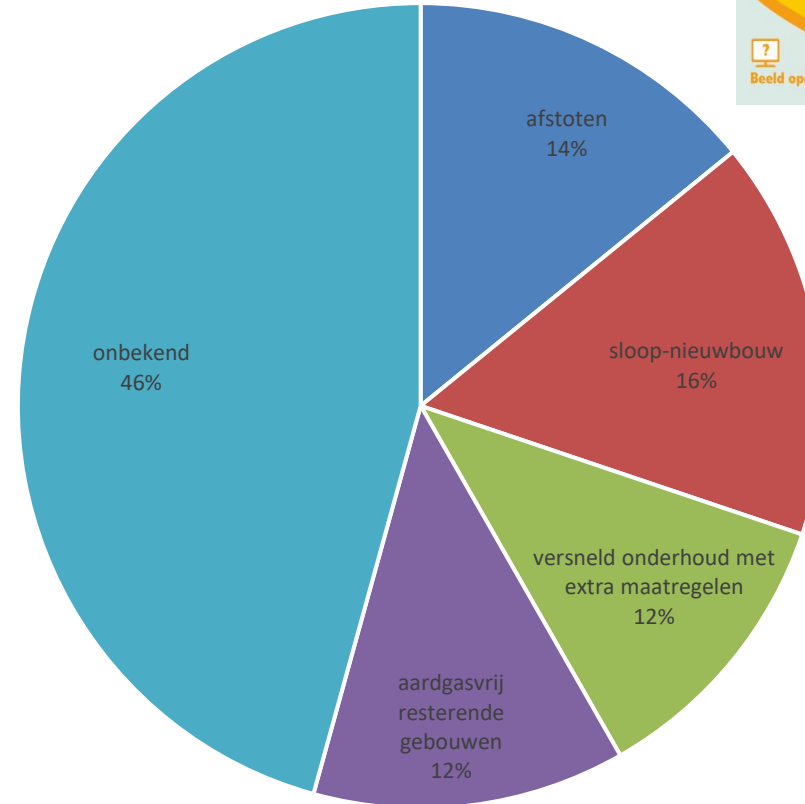
Stap 1: Opgave in de praktijk

Energietransitie is in de praktijk de belangrijkste

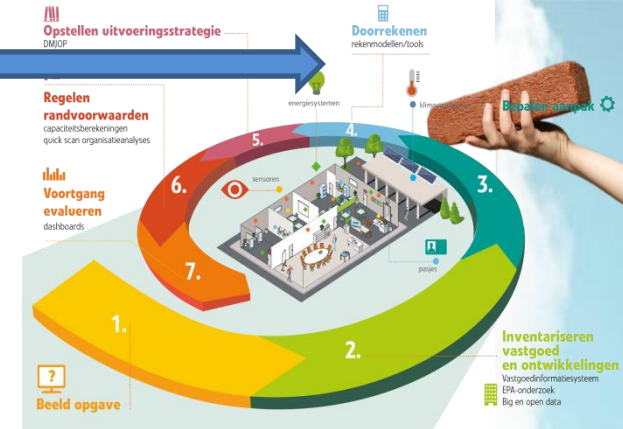
Stap 3: Aanpak verduurzaming

Gemeenten zijn hier vaak nog niet uit

Stap 4; Investeringsimpuls en subsidies

1. BOSA-regeling – voor sport
2. Investeringsimpuls doorbouwen
Specifieke uitkering scholen **(concept)**
3. Ontzorgingsprogramma kleine vastgoedeigenaren
(concept)
4. ISDE
5. Postcoderoos regeling
6. SDE++
7. Impulsregeling klimaatadaptatie
8. LIFE – Klimaatadaptatie
9. LIFE - Milieu

Ervaring en hoe gaan we er mee om?

Subsidie werkt goed

Opstellen uitvoeringsstrategie

DMJOP

Regelen randvoorwaarden

capaciteitsberekeningen
quick scan organisatieanalyses

Voortgang evalueren

dashboards

Beeld opgave

Doorrekenen

rekenmodellen/tools

energiesystemen

klimaatsystemen

Bepalen aanpak

Inventariseren vastgoed en ontwikkelingen

Vastgoedinformatiesysteem

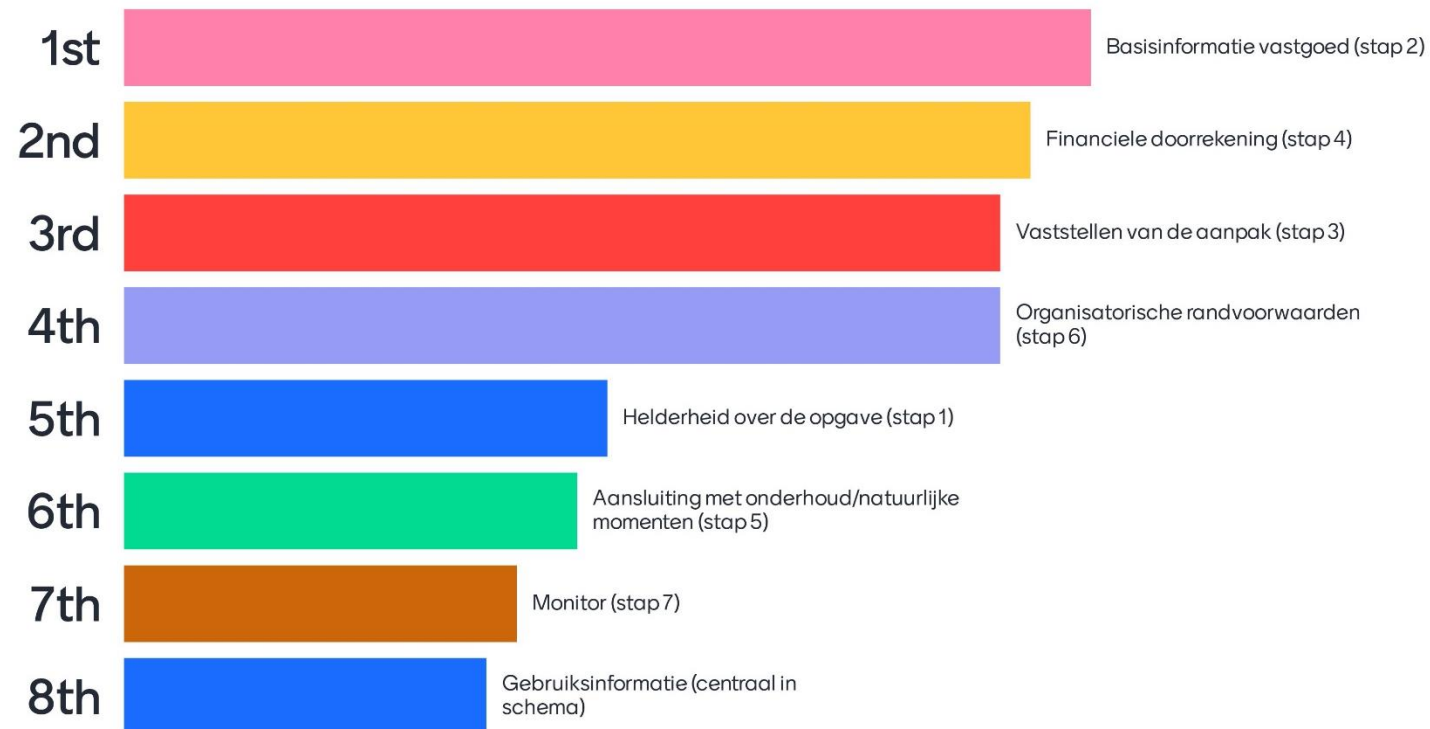

EPA-onderzoek
Big en open data

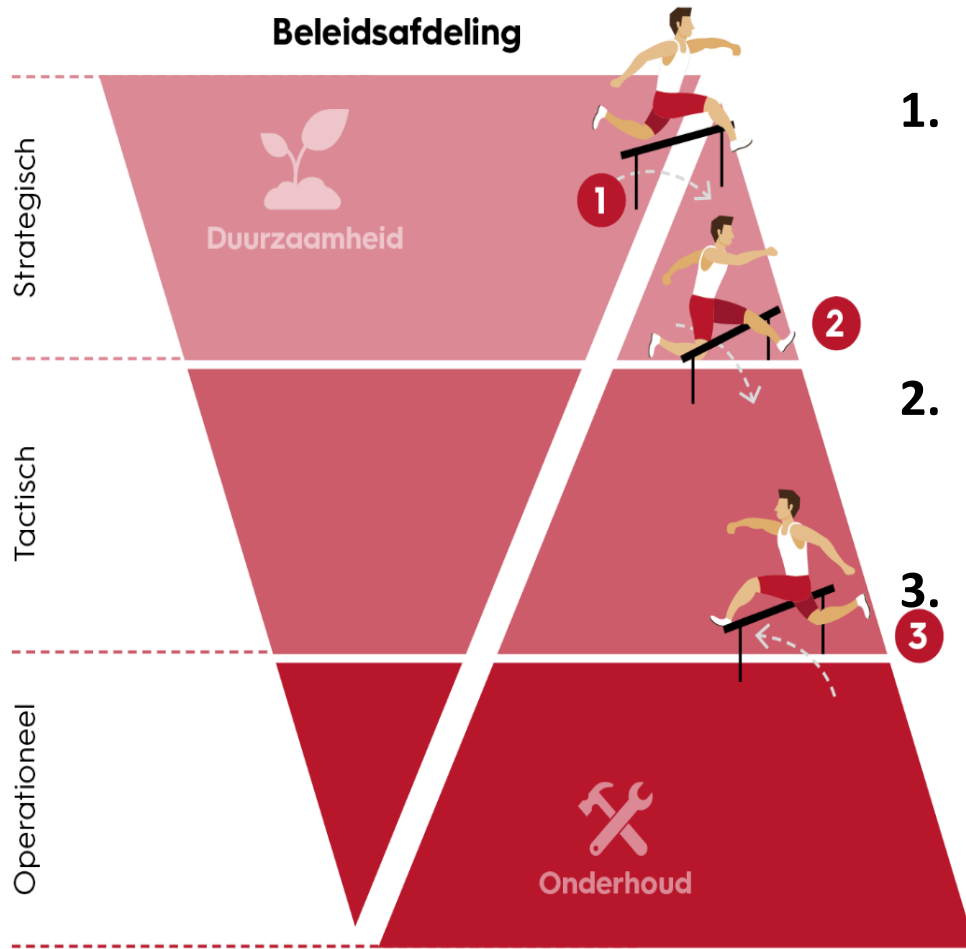

Welke tools vormen de zwakste schakel qua beschikbaarheid (max 3)

Onderhoud naar hoger plan – Jan Kappers

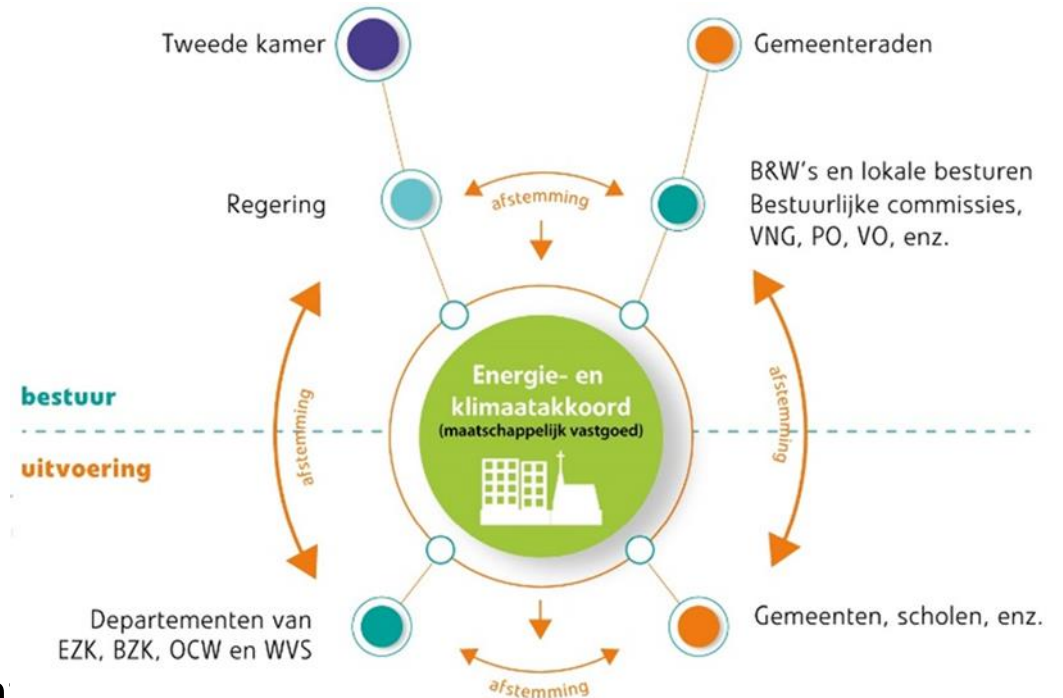
1. **Beleid concreter vertalen** naar vastgoed (vanuit ecologie, economie en maatschappelijk beleid)
2. **Doelstellingen beter hanteerbaar maken** voor alle rollen in het vastgoed
3. **Onderhoud breder bezien** dan de instandhouding van de voorraad en operationele kennis beter benutten voor bepalen kosteneffectieve aanpak.

Hoe komen we daar?

Acties met en richting Den Haag (+ ervaring)

- Bijdrage routekaart
- Rondje langs ministeries en VNG
- 2 wekelijks overleg met VNG
- Manifest: Doorbouwen in tijden van corona
- Klimaattafel: utiliteitsbouw
- Subsidie: Ontzorgregeling kleine vastgoedeigenaren
- Subsidie: Investeringsimpuls verduurzaming scholen
- Feitelijk energiegebruik: divers o.a. Klimaatta en VIVET
- VNG meedenktafel klimaat (ook handhaving)
- Gesprek met RVO

Wat zijn de belangrijkste onderwerpen voor de Haagse tafels?

Mentimeter

Twitter mee:
#bouwstenen

Invloed waarvoor en via welke weg

Invloed waarvoor:

- Brancheorganisaties
  - VNG
  - PO-raad
  - Aedes
- Ministeries
  - BZK
  - EZK
  - OCW
- Politiek

Anders?

- ...
- ..

Verduurzaming – klimaattafel – Henk Hoogland

Doel – uitvoering / uitvoerbaarheid

Twee bijeenkomsten geweest

1. Corona, Bespaar Garant, wat gaat goed
2. Streefdoel, eindnormen, routekaarten, datastelsel

Samenstelling - Ministeries en brancheorganisaties

Ervaring – ver van de praktijk

Afstemming in Bouwstenenverband

Vragen en nieuws

LinkedIn groep

Mail

App groep

Wat meer of minder? Wat anders?

Twitter mee:
#bouwstenen

3 december 2020; Investeren in de toekomst

Doel: uitwisseling ontwikkelwerk

Vorm:

1. Fysiek?
2. Online

Gasten: Francien Houben, Maarten van Poelgeest, wethouders Hofman en Paalvast, Albert Vermuë, Marjolein Jansen

Thema's: investeren in de toekomst

Publicaties: In Control, Impact Investor, MFA's/IKC's

Suggesties? Gasten? Wethouders programma?

Agenda maatschappelijk vastgoed 2020

Strategie en beleid

Planning en uitvoering

Organisatie

Informatievoorziening

financiën

30% Kennisuitwisseling

30% Kennisontwikkeling

20 % Nieuws en actualiteiten

20 % Invloed landelijke zaken

Welke punten mogen zeker niet ontbreken?

BOUWSTENEN **VOOR SOCIAAL**

Bedankt en tot vanmiddag 14.30 uur

